

Saarijärveläiset talvisodassa

Vuonna 1934 armeija siirtyi aluejärjestelmään. Keski-Suomen sotilaslääni muodostui talvisodan aattona Jyväskylän ja Keuruun sotilaspiireistä. Sotilasläänin asukasluku oli hieman vajaa 240.000, joten sen reserviläisistä voitiin muodostaa täysivahvuinen sodanaikainen divisioona.

Keski-Suomen sotilasläänin reserviläisistä muodostetun 10. divisioonan rykmentit JR 28, JR 29, JR 30 ja KTR 10 sijoitettiin Itä-Kannaksen Taipaleen lohkolle. Valtaosa keski-suomalaisista joutui siis sotimaan Taipaleenjoella ja Suvannon pohjoisrannalla. Joulukuun 1939 lopulla rykmentit olivat suppealla alueella Taipaleenjoen, Laatokan ja Pyhäjärven maastossa, jossa niiden tehtävänä oli pitää 30 kilometriä leveä Suvannon – Taipaleenjoen linja.

Lokakuun 11:ntenä 1939 muodostetun jalkaväkirykmentti 29:n I pataljoonan 1. komppania muodostui kokonaan saarijärveläisistä. Myös I/JR 29:n esiuntaan ja esikuntakomppaniaan tuli enimmäkseen saarijärveläisiä. Pääasiassa Viitasaaren suunnan miehistä muodostettiin 2. ja 3. komppania, mutta molemmissa oli myös saarijärveläisiä samoin kuin konekiväärikomppaniassa. Vuoden 1940 alussa jalkaväkirykmentti 29 alkoi harhautusmielessä käyttää nimeä JR 20 ja 10. divisioona muutettiin 7:nneksi.

Pääosa Saarijärven miehistä sijoitettiin rauhalliselle Suvannon pohjoisrannalle, Sakkolan lohkolle, joka oli

talvisodan ajan koko rintaman rauhallisin ja helpoin paikka. Sen sijaan nuoret asevelvolliset ja vanhemmat täydennysmiehet joutuivat raskaisiin taisteluihin muualla. Tappiot tulivat raskaimpina Taipaleessa, Summassa ja Talissa. Myös Laatokan pohjoispuolisissa taisteluissa Kollaarjoella ja Lemetissä kaatui muutamia saarijärveläisiä.

Sakkolan lohkolle pidettiin tärkeimpinä Arkuntanhuan ja Ojaniemen suuntia. Lohko oli jaettu kolmeen vastuualueeseen; vasemmalla Haparaisten alueella oli JR 29:n III pataljoona, keskellä Sakkolan kirkonkylän alueella kaksi komppaniaa käsittävä Ryhmä Rodas ja oikealla Sipilänmäen alueella vajaa I pataljoona. Lohkon reservinä oli kirkonkylän pohjoispuolella vajaa JR 29:n II pataljoona.

Joulukuussa 1939 neuvostojoukot yrittivät murtaa suomalaisten asemat Taipaleenjoella. Vaikka Suvannon lohko oli helpompi, tiesivät miehet vaihdossa voivansa saada siirron Taipaleen suunnalle, jossa käytiin kovia taisteluita. Taipaleessa joukkoja siirrettiin lepoon mahdollisimman usein ja levossa oleva joukko saattoi vaihtaa rykmenttiäkin kesken kaiken.

Joulukuussa 1939 neuvostojoukot yrittivät murtaa suomalaisten asemat Taipaleenjoella. Vaikka Suvannon lohko oli helpompi, tiesivät miehet vaihdossa voivansa saada siirron Taipaleen suunnalle, jossa käytiin kovia taisteluita. Taipaleessa joukkoja siirrettiin lepoon mahdollisimman usein ja levossa oleva joukko saattoi vaihtaa rykmenttiäkin kesken kaiken.

Vihollinen ylitti Taipaleenjoen 6.12.1939 Terenttilässä. Neuvostojoukot otti vastaan Koukunniemessä saarijärveläisen kapteeni Lieskan johtama jalkaväkirykmentti 28:n I pataljoona, jossa oli joukkueenjohtajana vänrikki Eero Lehtinen. Myöhemmin Lieskan pataljoona taisteli lyhyen reservijakson jälkeen Terenttilässä sodan raskaimmissa kamppailuissa.

Joulukuun 25. päivänä JR 29:n 2. komppania osallistui vihollisen väkivaltaisen tiedusteluyrityksen torjuntaan Silmän tukikohdassa komppanian lohkolle. Myös reservissä olevalle JR 29:n 1. komppanialle annettiin viipymättä käsky lähettää joukkue, mutta vaara oli jo torjuttu.

Seuraavana päivänä taistelu jatkui ankarana JR 29:n III pataljoonan lohkolla, jossa käytiin Keljan taistelu Suvannon itäpuolella. Viimeisen iskun antoi 27.12. erillispataljoona 6, joka kärsi 150 miehen tappiot. Hyökkäykset torjuttiin ja neuvostojoukot siirsivät painopisteen Summan alueelle. Vuoden loppu oli Suvannon pohjoisrannalla rauhallinen.

Tammikuussa 1940 Kannaksen taistelutoiminta hiljeni asemasodaksi. Suvannon lohkolla taistelut rajoittuivat partioimintaan. Mm. kolme ensimmäisen komppanian joukkuetta teki 16.1. väkivaltaisen tiedustelun vihollisen Arkuntanhuan tukikohtaan.

Helmikuun toisella viikolla 8.2.1940 neuvostojoukot hyökkäsivät Laatokan ja Suvannon väliselle alueelle 7. divisioonan joukkoja vastaan. Saarijärveläisten ja viitasaarelaisten pataljoona oli silloin Sakkolan – Haitermaan välillä. Taipaleen lohko joutui jälleen kantamaan torjunnan raskaimman taakan; Taisteluita käytiin Kirvesmäessä ja Terenttilässä.

Helmikuun 13. ja 14. päivien välisenä yönä neuvostojoukot yrittivät hyökätä Taipaleen lohkon selustaan Suvannon yli Patoniemen kohdalta ja 19.2. Pähkenikön ja Volossulan suunnasta. Hyökkäykset torjuttiin.

Maaliskuussa neuvostoarmeija pyrki murtautumaan armeijakunnan oikealla sivustalla Äyräpään – Vuosalmen suunnalla, joten vasen sivusta eli Taipaleen lohko oli jokseenkin rauhallinen sodan loppuun saakka.

Kun sotatoimet päättyivät maaliskuun 13. päivänä, suomalaiset vetäytyivät etulinjoista. Kolmas armeijakunta, jonka joukoissa keskisuomalaiset olivat taistelleet, siirtyi ja ryhmittyi uuden valtakunnanrajan taakse maaliskuun 20. päivään mennessä.

Suvannolla, jossa pääosa Saarijärven miehistä oli, kaatui Keljassa menehtyneen Onni Emil Häkkisen lisäksi vain sotamies Viktor Krook 12.1.1940. Pääjoukosta kaatuneiden pieni määrä todistaa parhaiten saarijärveläisten olleen talvisodassa koko rintaman helpoimmalla paikalla.

Talvisodassa kaatui yhteensä 53 saarijärveläistä ja tänne siirrettyjen evakkoperheiden omaista. Kaatuneista 38 oli syntyperältään saarijärveläisiä. Seitsemän saarijärveläistä jäi kaatuneina rajan taakse. Heidät julistettiin kuolleiksi 14.9.1940, jolloin sotavankien palautuksen jälkeen toivo elossa selviämisestä oli mennyt.

Siellä jossakin - saarijärviset sodissa 1939 - 1945. Näyttely Saarijärven museossa 2.12.1999 – 19.3.2000. Yllä otteita näyttelyteksteistä, tekstit Merja Ylioja.

Lähteet:

Junnila, Heikki. Saarijärven historia 1865 – 1985. Paavon Saarijärvestä kaupungiksi. Saarijärvi 1995.

Sorko, Kimmo. Keskisuomalaisten Taipale 1939 – 1940. Jyväskylä 1998.

Sorko, Kimmo. Kolmen rintaman rykmentti JR 50 1941 – 1944. Jyväskylä 1988.